

Оперативнэ штабы изэхэсигъу

Коронавирусым зимушомбгүунымкээ шольыр
оперативнэ штабы зэхэсигъоу илгээр Адыгэ
Республикэм и Лышъхэу Къумпыл Мурат зэрищагь.

Непэрэ мафэм ехүулэу юфхэм языт
тээ зыфдэм къытегущыгъэхэр АР-м
псауныгъэр къеухумгээнимкээ ими-
нистрэу Мэрэтикю Рустемрэ Роспотреб-
надзорым Адыгейимкээ и Гъэлорышланлэ
ипашэу Сергея Завгороднемрэ.

Къызерауагъэмкээ, зэпахырэ узым
зызериушомбгүурэмкээ къэгъэлгэньонр
процент 0,8-рэ мэхъу. Сымаджэхэм
яячагъээ зыщыхэхуагъэхэр Кошхэблэ
ыкы. Тэххутэмькье районхэр арых.
Мыекъуалэрэ Теүцож районымрэ юф-
хэм изытэл зыпкь еуцожы.

Пандемиер зыщылэм щуублагъяу
шольырым ёыпсэурэ 2308-мэ мы узыр
къаагъэшгыгъ, хъужыгъэр нэбгырэ
1868-рэ мэхъу.

Непэрэ мафэм ехүулэу шольырим
ит госпиталищым мы узыр къызпыхъэ-
гъэ нэбгырэ 304-мэ ашялазэх. Реани-
мацием нэбгыри 10 иль, зы нэбгырэ
ИВЛ-аппаратым пыгъэнагь. Мы аужырэ
мафэхэм коронавирусым ыпкь къыкы-
кээ нэбгыритумэ ядунаи ахъожыгъгь.
Блэкыгъэ чэц-зымафэм пневмоние
зилэ, тхъамафэ хъульгээ госпиталтым
чэлтыгъэ сымаджэр лагъэ. Ар Теүцож
районым къырашыгъ, ильэс 75-рэ ыныб-

жыгъ. Экспертизэу зэхащэрэм ыуж аш
идунаи зэрихъожыгъэм лъапсэу фэхуу-
гъэр къэнэфэшт.

Росстатым къызэртирэмкээ, блэкыгъэ
ильесым мыш фэдэ иуахьтэ егъэп-
шагъэмэ (мэзитф пштэмэ), республикэм-
кээ зидунаи зыхъожыгъэхэм яячагъэ
111-кэ нахь макл, аш даклоу сабуеу
къэхуулыр 144-кэ нахьыб. Ау 2019-рэ
ильесым егъэпшагъэмэ, мы ильесым
ижъоныгъоклэ ыкы мэкьюогуу мазэхэм
зидунаи зыхъожыгъэхэм яячагъэ
хэхууагь.

— **Мыш фэдэ къэгъэлгэгъонхэм
тагъэрээрэп. Аш къыхэкыкэ
пандемиет къыкылъыкыон
ыльэкыщтхэр къыдгурыоным
ыкы демографиет ыльэнэ-
къоулою Иофхэм язымет нахь дэи
мыхъуным афэши непэ
зэфэхысыжь тэрэхэр тиши-
хэ фое, —** къытуагъ Къумпыл
Мурат.

Зэпахырэ узым зимушомбгүуным
фэш зиофишэн езгэжэжыгъэ пред-
приятиехэм ыкы организациехэм сани-

тарнэ шапхъэхэр агъэцэкленхэм пытагъэ
хэльэу лъыппэгъэн зэрэфаер республи-
ким илашэ хигъэунэфыкыгъ.

АР-м экономикэ хэхъоныгъэмкээ ыкы
сатыумкээ и Министерствэ къызэрти-
рэмкээ, мы аужырэ тхъамэфитум къы-
клоц улпъэкун юфхээзэс 1660-рэ зэ-
хащагь, мэлылъфэгъум и 29-м щуубла-
гъэу протокол 46-рэ зэхагъэууцагь.
Сатыушыным фэгъэзагъэхэр арых
хэукъоныгъэхэр нахьыбэу къызхагъэшы-
гъэхэр, Тэххутэмькье районымкээ —
псөольэш отраслэр арых.

Зэфэхысыжхэм къызэртагъэлгэгъу-
гъэмкээ, нахьыбэрэ сымаджэхэрээр
псауныгъэр къэхуумэгъэним, къэралы-
го къуплыкум ыкы гъомылэпхээ про-
мышленностын яофишэхэр арых.

— **Режимуу ысынээ ти-
текыжыснымкээ ящэнэрэ чэ-
зыум непэ тыхэт. Предприя-
тиихэм ыкы организациехэм
ялофиинрагъэжээжын амал
ялох хъугъэ. Ау аш къыкырэн са-
нитарнэ шапхъэхэр умыгъэ-
цэктэнхэр, арышь пишэдэ-
клижыр нахь дгъэлъэшин фое,
—** къытуагъ Адыгейим
и Лышъхэу.

Къумпыл Мурат къызэрхигъэшгъэм-
кээ, экономикэр зэржэжыгъэм къыкы-
рэп зэпахырэ узым зиушомбгүуным
ищынааго щымылэжьэу. Аш къыхэкыкэ

джыри шэпхъэ гъэнэфагъэхэр агъэцэклен-
хэ фое, анахьэу ар зыфэгъэхыгъэр
нысащэхэм ыкы хадагъэхэм яргээ-
клоцын.

Мы лъэнэкъомкээ юфхэ ашлэрэм
къытегущыгъэхэр Адыгейим ыкы Пышээ
шольыр ашыпсэурэ быслынхэм
ямуфтиеу Къэрдэнэ Аскэрбийрэ архи-
епископэу Тихонрэ. Коронавирусым
зимушомбгүуным пае санитарнэ
шапхъэхэр гъецэктэнхэм мэхъанашо
зэрилэр ахэм къыхагъэшыгъ.

Адыгейим и Лышъхэу анахьэу ынаа-
зытыридзагъэр бэдзэогъум зиофишэн
еэгъэжэжыгъэ зеклон отраслэр арых.
Туристэу республикэм къаклохэрэм
апэгъокынхэм зэрэфхэзэйхэр гъунэ-
фыгъэним фэш зиофишэлко куп зэхащ-
гъагь. Непэрэ мафэм ехүулэу юф-
зышэрэ организацэе 48-м щыщэу 43-р
аупльэкүгъээ. Профильнэ комитетым
изэфхысыжхэмкээ хъаклэшхэм янахьы-
бер шапхъэхэм адештэх, хэукъоныгъэу
къаагъэшгыгъэхэр посынкэу дагъэзы-
жых.

Зеклохэм яячагъэ зэрэхахъорэм
къыхэкыкэ турпредприятиехэм сани-
тарнэ шапхъэхэр зэрагъэцаклэхэрэм
лъыппэгъэним мэхъанашо зэрилэр
АР-м и Лышъхэу къытуагъ. Республиком
шыпсэурэ кэлэцыкүхэм гупчэхэу «Ор-
ленок» ыкы «Артек» зыфохэрэм за-
щащэпсэфын им изэхэцэн анахьэу ана-
тырагъэтынэу къафигъэптиагь.

(Икэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Оперативнэ штабы изэхэсигъу

(Иклемх).

Бэдзэөгүм и 17-м нэгтырээ 40 хүүрэ аярэ купыр «Орлэнкэм» клошт. Путевкабэ медицинэм илофышлэхэм ясабыйхэм атырагощаагъэх. Кынкэлтывклошт сменэми кэлэдэжэктло 40 къыхиубытэнэу агъенафэ.

агъэцэклагь, тофшлэнээр лъагъеклагатэ.

Адыгейим и Лышъхъэ ипшъэ-
рылькэ ошлэ-дэмышлагъэр къыз-

шыхъугъэ чыпіем кіочіэ ыкіи
техникэ тедзэхэр агъэкluагъэх.

**АР-м и Лышъхэ
ипресс-къулыкъу.**

Іоныгъом ехъулІэу агъэцэкІэжыщых

Адыгейим искуствэхэмкээ икіләцьыкlu еджәпли 4-мэ Іоныгъо мазэм ехъуллеу гъецкіләжынхэр ащаухыштых. Урысие Федерацием икъералыгъо программеу «Гъесэнгъэм хэхъоныгъэ егъашыгъенир» зыфиорэм кыдыхэлъитағъэх искуствэхэмкээ кіләцьыкlu еджаплехеу Мыекъуапэ, Красногвардейскэм, Каменномостскэм адэтхэм ыкли Мыекъопэ художественнэ еджаплэм ягъэкіләжын.

Зигүгүй къэтшыгъе еджэпли 4-мэ ягъэцкэлжын пэлхьащт сомэ миллионы 167,8-рэ федеральнэ бюджетым къыхагъякыгъ.

Мыекүапэд дэт искусствахэмкээ кэлэлцүүкү еджапилэ N 1-м игъэкшотыгээ гъэцкэлжэхынэу rashылпэштэм сомэ миллион 90-рэ теклодэшт. 2021-рэ ильэсүм ашц иактовэ зал икэрыкэу зэтыврагчадсыхъажышиг.

Селуу Красногвардейскэм дэт иску-
стствэхэмкіэ кіләлцыкы еджаплэр агъэ-

цэкъжыным фэш! сомэ миллион 20 фэдиз фатуущыгъ, Каменномостскэм — сомэ миллион 36-рэ, Мыекъопэ художественнэ еджаплэм — сомэ миллион 25-рэ.

Объекты 4-мэ гъэцкэлжын тофшэнхэр аяцрагъэжьагъэх. 2020 — 2021-рэйльзэс еджэгьум ехъулзэу тофшэнхэр аухынхэд рахьувхэ.

аухынхуу ражхувхээс.

2020-рээ ильтээсүм щилэ мазэм и 15-м Урысые Федерацием и Президент Феде-
ральнэ Зэйлук!эм фигъехыгъэ Джэпса-

лъэм искуствәхәмкіә кіләціңкүй еджа-
піхәм яғыңкіләжын къыдыхәльтыаты.

Мысхэм япхыгъэ юфшIэнхэр зэрэлты-

къяятэхэрэм Адыгеим и Лышъхъэу
Къумпыл Мурат лъыпльэшт.

ІШЬЫНЭ Сусан.

10 — Page 10

Щагу 23-рэ зэтырагъэпсыхъагь

Проектэу «Шэпхъэшүхэм адиштэрэ къэлэ щылаклэр гъэпсыгъэнэр» зыфиорэм 2020-рэ ильэсүмкіэ иғэцэклэн кыдыхэлтыатгъэу Мыекуяапэ дэт фэтэрыбэу зэхэт унэ 33-мэ къахиубытэрэ щагу 23-мэ язэтгээпсыхъан епхыгъэ һофшлэнхэр аухыгъэх.

Мыекъопэ къэлэ администраци-
цием ыпашхъэ щытыгъэ пшъэ-
рыльхэр зэкэ зэшүихыгъэх,
унэ чиэхъаплэхэр агъэцкэлжыгъ-
ъэх, паркхэр зэтырагъэпсы-
хъагъэх, тысыплэхэр, къэзыгъ-
тэнэфырэ пкытигъохэр агъеу-
цуғъэх, щынэгъончъэним диштэу
кіләцкыкlu ыкы спорт
площадкэхэр агъэпсыгъэх.
Зэкэмки мыщ сомэ миллион
88-м ехъу пэуягъэхъагь. Мыль-
кур бюджет зэфэшхъафхэм
къахагъакыгь.

Къэлэ администрацием къызэршыяуагъэмкэ, IoфшIэнхэр заухыгъэ нэүж ахьщэ къафенагь. Ар зэтегъэпсыхъан IoфшIэнхэм апэуагъэхъашт.

— Цыфхэм яшыләкәл-псэуклә нахышы шыгъэнымкә щагухэм язатегъапсыхъан махъанаушо

и. ЩытхъукІэ афэпплъэгүнэу щыт къэлдэсхэр мы програм-
мэм чанэу зэрэхэлжьехэрэ, дизайн-проектхэм яшынкІэ
яшловхэр къызэрэраотыкы-
хэрэ, псеольшэшI loвшэнхэм
ялахь зэрэхалхъяэрэр. Ахэм
яштуагъэкІэ шэпхъэшIухэм
адиштэрэ щынакІэ дгъэпсын
тэльэкы. Мы loвшэнхэр къи-
хъашт ильясми дъылгъэкло-

тэштых, — кызыуагъ Мыекъуапэ имэрэу Андрей Гетмановым.

Пандемиен ыпкъ къыкыкъ
лофшэнхэр агъэцакъэх зэхүүм
Роспотребнадзорын къыгъэ-
нэфэгъэ шапхъэхэр зэкъэ къы-
дальытаагъэх. Къалэм изэтегъэ-
псыхъан зэрэлъыкъуатэрэм
ынааэ тет АР-м и Лышихъэу
Къумпъыл Мурат.

КъызэIуахынэу агъэнафэ

Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэшым «глаукомный кабинет» къышызэуахыщт. Нэхэм зэряазэхэрэ льэнэхом хэхъоныгъэхэр фашынхэу гүхэлъ зэрашыгъэм мыр къидыхэлътагъ.

Ыпеклэ зигугуу къэтшыгъэ кабинетыр къызэуахыным фэш шэгъэн фаехэм атегущыиэнхэу Краснодар къикыгъэ специалистхэр республикэм къеблэгъягъэх. Бэдзэогъум и 14-м къыщегъягъэу и 17-м нэс ахэр тишъолъыр щылэштых. «Микрохирургия глаза» зыфиорэ клиникэм иофышэхэу Татьяна Сотниковар, Сергей Петровыр, Елена Быкинар Адыгейим псауныгъэр къэухумэгъэнимкэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем Йулагъэх. Зэдэгущыиэгъум къидыхэлътагъэу мы льэнэхомкэ республикэм амалэу илэхэр, хэхъоныгъэу ышын ылъэкыщхэр

агъэнэфагъэх, Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэшым «глаукомный кабинет» къышы-

зэуахын альэкыщтмэ зэхажыгъ.

ГЬОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.

ІункIыбзэхэр аратыжъыгъэх

Мэфэк зэхахьэм хэлжъягъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Александр Лобода, Адыгейим и Къэралыгъо автоинспекции ипащэу Александр Курпас, ведомствэм кадрэхэмкэ иотдел ипащэу Александр Ермиловыр, къэралыгъо инспекцием икъулыкъушэхэр.

В. Алай инспекторхэм къафэгушозэ къариуагъ гъогурыкъоныр Ѣынэгъончъеу Ѣытныгъимкэ офицер пэпчъ Испээсэнэгъеу Икэлэльим Ѣыкы иофышэн зэригъэпсырэм мэхъанэшо зэриэр. Къэралыгъо автоинспекцием иподразделение непэрэ Ѣынакъимкэ диштэрэ техникэхэмкэ зэрэзэтэгъэпсыхъагъэм осэшу фишигъ. Аш ишуагъэкэ гъогур Ѣынэгъончъеу Ѣытныгъимкэ пшъэрэлъеу къафагъеуцхэрэр шуагъэ къытэу зэшүахых.

Джащ фэдэу зимэфэкхэм къафэгушуагъ А. Курпас. Ялофшэнкэ гъехъагъэхэр ашыхэу,

Къэралыгъо автоинспекцием и Мафэ зыщыхагъэунэфыкыгъэм тэфэу АР-м хэгъэгу клоц Иофхэмкэ иминистрэу Владимир Алай къулыкъум Ѣащэфедэшт автомобилькэхэм яункIыбзэхэр автоинспекторхэм аритыжъыгъэх.

псауныгъэ ялэу Ѣынэхэу къафэлъягъ.

Мы мафэм ехуулэу гъогу-

патруль къулыкъум иавтопарк «Лада Веста» зыфиорэ автомобилыкъеу 7 къыххэхъягъ.

Машинэхэр зэкэри ящикигъэ пкъыгъохэмкэ, радиохэмкэ, аш нэмийкъеу гъогум хуягъэ-шлагъэ

горэ къышыхъумэ апэрэ медицинэ Испытэгъур ягъэгъотыгъенэйм фэорышээрэ пкъыгъохэмкэ зэтэгъэпсыхъагъэх.

Джащ фэдэу хабзэ зэрэхъуагъэу, зиофшэнкэ къаахшыгъэ къулыкъушэхэр агъэшуагъэх. Полицием икапитан званиер къыфагъешъошагъ Гъою Азэмат, полицием истаршэ лейтенант хуягъэх Дэгужье Зулкъарин, Надежда Перепелицинар, Емтыиль Рустам. Дээукъожь Алый полицием илэйтэнант званиер къыратыгъ. Апэрэ офицер званиер полицием имладшэ лейтенантцыцэр афагъешъошагъэх Бгъанэ Хъазрэт, Къуижкъ Рустам, Лыпцикъо Мурат.

Полицием икапитанэу Валерия Демченкэр Ѣыкы полицием истаршэ лейтенантхэу Кушуу Адам, Мэшфэнду Казбек, Хаккүжтэ Юрэ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм итын льаплэкэ къахигъэшыгъэх.

KIAPЭ Фатим.

Хыкум приставхэм къаты

Чыфэр къыпщиныгъ

Адыгэ Республикэм и Джэдэжэ район Ѣыпсэурэ хуульфыгъэр къэралыгъом икъынным пае коммуналын фэло-фашижэхэм ятынкэ Чыфэу тельыр къыпщиныгъ.

Электроэнергиеу ыгъэфедагъэмкэ сомэ мин 50 хүурэ ычыфэ хуульфыгъэм тельыгъ, аш къыхэхъыкъе хыкум приставхэм я Федеральна къулыкъу Адыгейимкэ и Гъэлорышланэ Джэдэжэ районыгъимкэ иотдел Иоф къызэуихыгъ.

Хыкум пристав-гэцэклакор чыфэ зытэльтэм дэгүшүагъ, изеклиякэ зэрэмытэрэзыр, аш тазырышо къыкэлэхъыкъон зэрильэхъыцтэр гуригъеуагъ. Ау къулыкъушэм къыриуагъэр аш зэхишикъыгъэр, чыфэр игъом къыпщиныгъэ.

Хыкум актыр игъом зэrimыгъэцэклэгъэм къыхэхъеу хуульфыгъэм къэралыгъом игъунапкэхэр зэпичынхэ фимытэу унашо ашыгъ. Иофшэндим ехыгъеу ар Урысыем икъын фаеу хуягъэ, аш къыхэхъыкъе чыфэу тельыр зэкэ къыпщиныгъыгъ.

Хыкум приставхэм я Федеральна къулыкъу Адыгейимкэ и Гъэлорышланэ шуугу къеъгъэхъыкъы, чыфэ шүүтэльтэмээ зэжкугъешэнэу шууфаемэ интернет-сайтэу www.r01.fssp.gov.ru зыфиорэ шууихъаныш, аш къэбар ижүүгъотэн шуутэхъыцт. Джащ фэдэу электронэ түн системэхэм амалэу къатыхэрэр къизфэхъуэгъедээ, сайтымкэ чыфэу шүүтэльтир шуупщинын, ар зыфедизир зэрэхъэгъе квитанции хазыр къидэжкуу тээкъын амал шууи.

КІэлэпIупкIэр ытынэу ригъэжъагъ

Тэхъутэмийкъое районым Ѣыпсэурэ хуульфыгъэм исчэтхэм арест затыралхъэр ары алиментхэмкэ Чыфэу тельыр къыпщиныгъынэу зыргъэжъагъэр.

Тэхъутэмийкъое район хыкумым унашоу ышыгъэмкэ зыныбжь имыкъуагъэ исабий тэфэрэ ахьщэр зымытээр хуульфыгъэм ылтэнэхъо кэл Иоф къызэуихыгъ. Аш ишпээрэлхъэр игъом зэrimытэцакхэрэм къыхэхъеу чыфэр сомэ мин 70-м ехуул.

Мы Иофым изэхэфын фэгъэзэгъэ хыкум приставын унашоу ышыгъигъ банкын Ѣыкы нэмийк кредитнэ организацием хуульфыгъэм иахьщэр арьльям арест атырильхъанэу.

Мыш фэдэ еклонлакор шуагъэ къытагъ, чыфэ зытэльтир еж-ежыреу хыкум приставын зыкыфигъэзагъ Ѣыкы исабий фызэкигъэжъын фаем ызы-

ныкъо зэрипщиныгъэр зэрэйт тхапэр къырихъылгъагъ. Ау, счетым арестыр зытырахъыцтэр чыфэр зэкэ къызи-тижъыкъе ары.

Хыкум приставхэм я Федеральна къулыкъу Адыгейимкэ и Гъэлорышланэ ипресс-къулыкъу.

Іоныгъу-2020-рэ

Къафэнагъэр мэктэдэд

Адыгейм ичыгулэжхэм бжыхъесэ лэжыгъеу апхыгъа-
пъэм щищэу алохынэу къафэнагъэр мэктэдэд. Пстэумки
ар гектар 106825-рэ хууцтыгъ. АР-м мэку-мэшымкэ и
Министерствэ бэдээгүйм и 14-м тызэрэшигъэзгээгъемкэ,
ащ ипроцент 75-р йуахыжыгъах.

Рапсым иложын зыщаухыгъэхэр муниципальнэ образованиехэм ахэтых. Зекимки гектар 10178-рэ зэрххуутыгъэр. Шэуджэн ыкы Мыеекъопэ районхэм, Мыеекъуапэ, Адыгэкъалэ ячыгъулэжхэм мы культурэр йуахыжыгъах, Джэджэ, Кошхэблэ ыкы Туцожь районхэм маклеу къафэнагъ. Гурытимкэ льытагъеу центнер 23,5-рэ ащ къырахы. Джэджэ районым мышкэ пэрытнагъеу ыыгъ. Зы рапс гектарым, гурытимкэ льытагъеу, центнер 32,6-рэ къеты.

Лэжыгъе анахь шхъялэр, коцыр, ары къафэнагъэр. Ащ гектар 92154-рэ рагъеу-
бытыгъагъ. Блэкыгъе ильэсым алохынэу
халххээгъагъем нахы ар мин фэдизкэ
нахыб. Мы уахтэм йуахыжыгъэр гектар 65896-рэ мэхъу. Гурытимкэ льы-

тагъеу зы гектарым центнер 51,8-рэ къырахы. Пстэумки тонн 341189-рэ къаугоижыгъ.

Шэуджэн районым ичыгулэжхэр къырахыжырэмкэ апэ ишыгъеу. Коц гектар 14150-у апхыгъагъэм щищэу 9850-р алохыгъах. Зы, гурытимкэ льытагъеу, центнер 56,7-рэ къырахы, тонн 55897-рэ аугъоижыгъ.

Джэджэ районым мэктэдэдэу ыуж къенэ. Ащ ичыгулэжхэм пстэумки коц гектар 23721-рэ халххээгъагъ, 16008-р алохыгъ. Зы гектарым, гурытимкэ льытагъеу, центнер 56,4-рэ къырахы. Ахэм коцэу аугъоижыгъ тонн 90346-рэ мэхъу.

Анахыбэу хээгъэкигъэр, ащ ипроцент 82-рэ, Кошхэблэ районым ичыгулэжхэр ары. Коц гектар 14710-у апхыгъа-

тагъеу зыщэу йуахыжынэу къафэнагъэр минитум тэклэху нылэп. Къырахыжырэмкэ апэ имытхэм, ари маклеу плон пльэкъиштэп. Зы коц гектарым, гурытимкэ льытагъеу, центнер 52,6-рэ къеты.

Лэжыгъэр зытырахыжырэр къеклошт ильэсым йуахыжыщт бжыхъасэхэм афагъэхъазыры. Мыгъэ джыри рапс зыпхын гүхэль зиэхэм ащ пае чыгур ажъожьбы.

Зэрэмыгугъагъэхэу къичкыжыгъ

Шэуджэн районым имэкъумэш хызметшланлэу Зезэрхээ Аслын зипашэр ильэс къэс лэжыгъе бэгъуагъе къизыхыжыхэрэм ашыщ. Пстэумки лэжыгъе гектар 500-м ехуу ил. Бысымым гушигэлэгъу тызыфэхьум къизэрэтийагъемкэ, ащ щищэу 50-м бжыхъесэ хээр тырихъэгъагъ, гектар 300-р коцым ригъэубытыгъагъ, рапсыри 50 хууцтыгъе, гектар 200-р тыгъэгъаз.

Бжыхъесэ лэжыгъэм иуухыжын мы хызметшланлэм шаухыгъ. Гъэрекло бжыхъе губъю-лофшэнхэр игъом зешуахыгъэхэу, лэжыгъем ишыкъиэгъэ пстэур икъоу рашылгъэми, мы ильэсым игъатхэ огъур къизэклом, зыпари къамыугоижынным тещыныхъэхэу, лоффхэр дэйн къэххуугъагъэх. Коц хъасэхэр аригъэжъожынхэм егупшигъэштигъеу ары Аслын къизэриуагъэр. Ару щитми, зэрэмыгугъагъэхэу хуугъэ. Огъум ыуж ошххэр къизэклэльхъюжыхи, лэжыгъэр къизэтирагъэуцожыгъ, зыпари къымытыштыр

хэгъэкири, адэгъэхэм афэдэу бэгъуагъе.

Хъэ гектарым, гурытимкэ льытагъеу, центнер 73-рэ хызметшланлэм къыщирахыгъ. Ар зэрэмымакъэр нафэ. Коцыри бэгъуагъе. Гурытимкэ льытагъеу ащ изы гектар центнер 62-рэ къикыгъ. Рапс гектарым, ари гурытимкэ льытагъеу, центнер 27-рэ къытыгъ.

Ахэм анэмкъиу коц чылапхъэ ышыщтыр къизэгъэкигъирэхъасэхэр Аслын илэх. Лэжыгъе чылапхъакъиэхэм зыщадэлажъэхэр институтэу Краснодар дэтым зэпхынгъе дырилэу,

ильэс 15 фэдиз хуугъеу лоффшээ. Аш иселекции щищ ыгъэ-федэрэри. Мыгъэ хээ чылапхъэ-къэлэпкъи «Иосиф», коц льэпкъхэу «Таня» ыкы «Алексеевич» хилхъягъэхэр.

Тызэрэшигъэзгээгъемкэ, ильэс къэс лэжыгъе чылапхъэхъилхъэрэр зэфэшхъаф, зыльэпкъ гээнэфагъэ епхыгъеу лоффшээрэп. Институтым лэжыгъакъи «Кыргъэгъэхэрэм» ежэ ичыгу, чыюпсым, климатым къякунэу ахэтэр къа-хехыш, елхы. Мыгъэ ащ фэдээр гектар пшишырэш хуу хъесиц илагъ. Ахэм «Алексеевич», «Степь» ыкы «Темирязевка-150» зыфиорэ чылапхъэ-лъэпкъхэр атырихъэгъагъэх. Къызэриуагъемкэ, «Алексеевич» изы гектар, гурытимкэ льытагъеу, центнер 78-рэ къытыгъ, «Степим» центнер 76-рэ къырихыгъ, «Темирязевкэм» 65-рэ къыщаугъоижыгъ.

Лэжыгъэр зэрэбэгъуагъэм имызакъоу, изытти дэгүүдэд. Коцыр гъомылапхъэ хэпшыкъынным фэхъазыр, процент 12,3-рэ белокэу хэлъ. Аш фэдээ коц дэгүүр йуугъэгъишуу зэрэхуу-щтим ло хэлъэп. Мыгъэ уасэу щищэхэм чыгулэжхэр агъэрэзэх. Килограммым сомэ 11,5 — 12,5-рэ ыуас. Ар сомиту фэдизкэ гъэреклорэм нахыб. Ару щитми, коцым иуугъэкин бысымым дэгүүрэп, иыгыгыпэхэм ачэлъ. Къеклошт ильэсими мы культурэ дэдэхэр хальхан

гухэль я. Аш фэшлэжыгъэр зытырахыжыгъэр етлупшигъеу бжыхъем апхыштхэм афагъэхъазыры.

Комбайнитлоу лэжыгъэр зытожыгъэхэм язырэ «АКРОС» зыфиорэм фэд. Ар «Росагролизингым» ипрограммэ къыдыхэллытагъеу лизингкэ мыгъэ къыщэфигъ.

Мы программэр мэкъумэш хызметэм пыльхэмкэ лэпшэгъи-гүшхуу щит, — къыуагъ Аслын. — Зэпахырэ узэу дунаир зэлтызыкъи гээдэгъи иягъеу отраслэм ригъэкирээр нахь маклэшыгъээним пае мыгъэ фэгъэ-къотэнхэр къышыгъэх. Гүшьим пае, лизингир къылигъи-гээнэфагъэ уилэн фаеу щитигъ. Ар тырихи, зыпари стыгъэп. Техникэр къызыпшэфигъэм ыу-

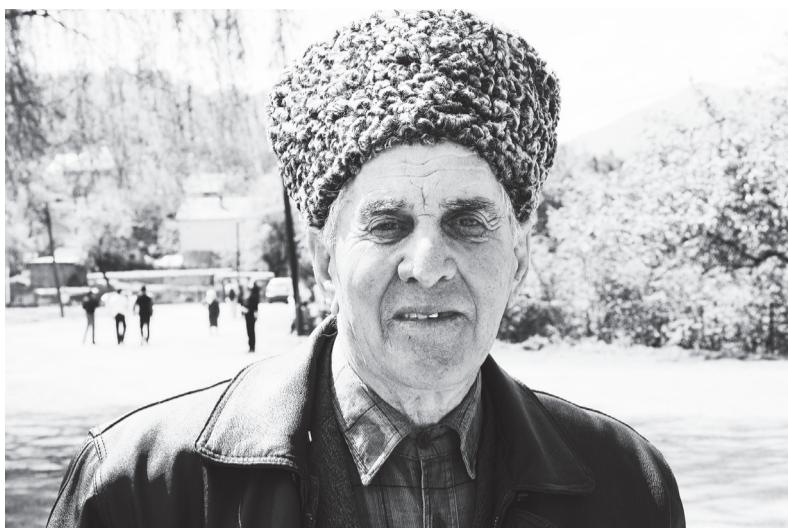
ильэс тешэмэ ары нылэп чыфэр птыжынэу зебгъажьэр. Ильэсий палэхуу къууеты. Проценти 2-м тэклэху нылэп ильэсым теххэрэ. Ар лъэшэу федэ. «Росагролизингым» ипрограммэ къыдыхэллытагъеу лизингкэ мыгъэ къыщэфигъ.

Мыгъэ лыпыдзагъеу мэкъумэш хызметыр мыльку къеклошланлэу къыхэзыхыгъэхэм егъэжкэлээ зэрафэххурэр, лоффшэхэрэм заушшомбгъуным афытегъэ-псыхъэгъэ къэралыгъо программуу щищ ыхуу хэхэрэлжээ. Гүшьим пае, лизингир къылигъи-гээнэфагъэ мыгъэ зэрафэххурэр, ахэм яшуагъэ къышыгъэх эхэрэ, федэ къыхэзыхыгъэхэм ячэгъе нахыбэ зэрэххуугъэр Аслын къыкигъэхъазыры.

Нэкүбгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ХҮҮТ Нэфсэт.

Цыфыр гъашэм егъасэ

Бжъэхэм бэрэ апылтыгъэ цыфым ежь ишылаклы ипсэуки зэблехүү. Сыдигуу alo бжъэхэр хэбээ гъэнэфагъэхэр ялэхэй зэрэзэхэтхэр, зэклеми ялоф лахье агъяцаклээ зэрэзэдэпсэүхэрэр. Ахэм ялофшлаклэ зылтэгъу зэптирыэм ежь зыфильтэцужыгъэ мурадыри къыдэхью хабза.

Осмэн 1945-рэ ильэсүм кыншгэгжэхгээс бжьэмэтэхэр зэригжэгтэйгээс бжьэмэтэхэр зэригжэгтэйгээс. Ильэс 60-рэ ахэм апильтигъ, ыныбжь ильэс 92-м зехъур ары бжьэхъуным зыпыкылжыгъагьэр, ау ыгуклэ ахэм ахэттигъ, күштхээм хэт бжьэмэтэхэр ынэгү кыыклэуцоштыгъэх.

Бжэхъуным хэшыкіеу фырилэр кыытотэнэу зыригъажъекіе, уедалу залытчнау, уфаян-

— 1974-рэ ильэсүм совхозэй сзыыхтыгээм бригадир Іэнаттээр зыщысэгъэтлыжым, бжьехэр зыщаыг чыплэ 40-м ашыщэу зиофхэр анах дээм сагъэкционэу сыкілэлзүгъагь. Илъесиплым къыклоц гъэхбагьэу тшыгъэхэмкэ аярээ чыплэр туубытыгъагь, — къы-lyatштгыг аш.

Осмэн бжъэхэм якъыхэхын, ягъэшхэн, ягъэбэгъон, нэмых! Ioфыгъохэми афэгъехыгъез зэригъэшлагъэр бэ. Ильсыбырэ ахэм акырыплыгъ, зэрэзэдэлсэухэрэ зэригъэшлагъ. Игъоблагъэм, шьольтырым ашыпсэухэрэ бжъахъохэр ащ ыдэж къаклоштыгъэх. Зиоф шьэфэн

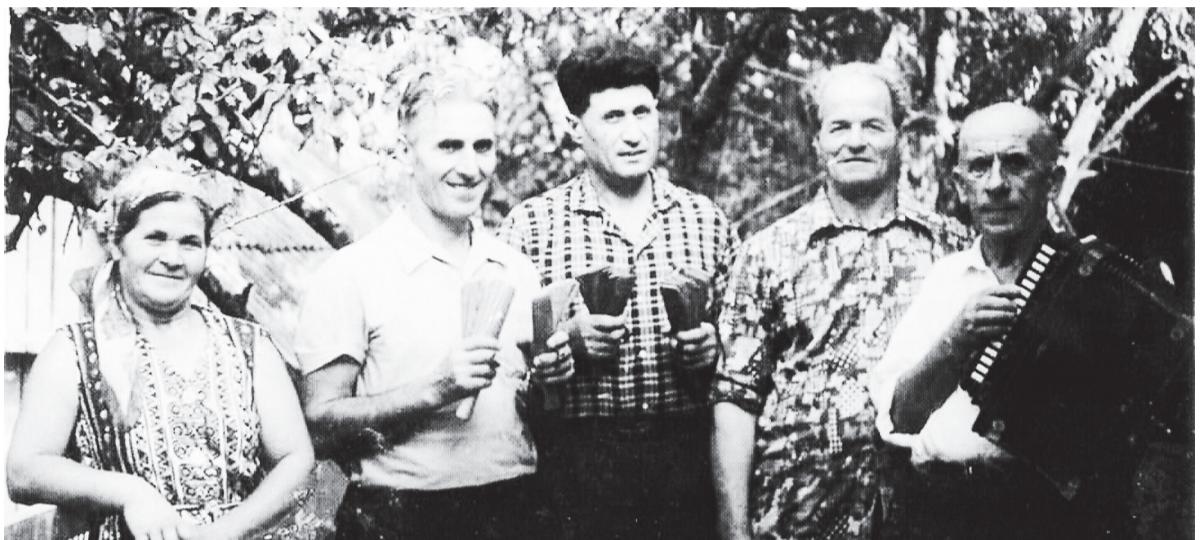
хэлхээр зэкіе зээгъяшлагъэм кынорэр ахэмкіе зымыуасэ щынагъэп, тхыль пстэоу заджэштыгъэхэм алэ рагъяшьщытгъ. Бжъяхъо йазэм игугу зэрэхэгъэгоу щашы хъугъе, йеклиб зэфешхъяфхэм къарыкыре шлэнгъялэжхээр иунэ щызэблакыгъэх.

Осмэн къытугушысыгъэхэм ащащхэр арищэнхэу къельзэүхэу къыхэкыгъ. Ежь къызэриложыщтыгъэмкээ, аримыщэхэу аритыщтыгъэх. «Сэ шэныгъэу зээгъэгъотыгъэр эзкэл бжъэхэр ары къысэзытыгъэхэр, lof зэрэпшэштэм сыйфэзгъэсагъэхэр, дунаир зэрээхэллыр сэзгэшлагъэхэр», — ылоштыгъ ашиг.

Сыд фэдэрэ Йоф фагъэза-
гъэми, Осмэн икъоу ыгъэца-
клээс игъашэ къыхыгъ. Йофым
зэрэфэкъулаир къыдалтыти,
ныбжыкъкэ дэдэу совхозэу
«Ударникым» пашэ фашыгъаагь.
Къулыкъу ымыхын фитэу зэ-
рьтхэгъэ тхылтыр къыратыгъа-
гъэми, илэгъухэр дээм зэрэда-
щихэрэм пae яхъуапсэштыгъ.
Ежь иунагъо ыыгыгъ, ышып-
хуилл ыгъасэштыгъ. 1949-рэ
ильэсийм Осмэн унагъо ышлэнэу
ригъэжъаагь. Ишьэогуу-ныбджэ-
гъухэм дээ къулыкъур къаухы-
гъэу ячылэ къызагъэзэжхээм,
ахэм афэдэнэу ежыри зэрэ-
фаер пстэумэ ашъхыагь къэхьуу,

яльъезз къулыкъум зыдари-
гъэшыгъагъ.

Къалэу Шъачэ ибжъахъохэр цыфхэм агу къагъэкъыжыхэ зыхъукэ псэуплэу Хъаджыкъо инахъыжхэм ашыщыгъэу Хъахъо Осмэн ыцэ къырамылоу хъурэп. Ежь щымылэжьми, бжъэхъуным зыфээзъэзэрэ ныбжъыкэхэм аш ыгъэфедэштыгъэ шыкэ-амалхэр агу къагъэкъыжыхыкни агъэфедэх.

жъэм къулыкъу щихыгъ. Йоғшләнүм зэресағъэм ишүағъэ къэкүағъ, гъэхъягъэхэр ышыгъэх, медалэу «Советско-китайская дружба» зыфиорэр къыратыгъа.

— 1953-рэ ильэсүм, мэзаем и 23-м Порт-Артур пэблэгээ къалэу Дальний Чуйшиудзе иаэродром гупчэ тащгэвьагь. Трибунэм хъаклэшхохэр тетывьэх. Китайм и Къэралыгъо Совет ипремьер-министрэу Чжоу Эньлай ахэм ахэтэгь, сичыплэгьоу, Порт-Артур иэскадрэ ипащэ ившээрьильхэр зыгъэцаклэштигъэхэ Klaklyхуу Салим Сахьидэ ыкьюу апэрэ ранг зиэ капитаныр ааш къыготыгь. Салим ылэклэ бгъэхальхэр къызыэрсхилхъэзьгъяэр, аар сэ сильэпкэ щыш цыф шлагьоу зэрэштыр джыри сцыгъупшэрэп ыкы сырэгушо.

Оsmэн лъэпкъ культурэм зильэуж къыхэзынагжэхэм аацш.
Инчирэе огындаа оржинийн чад

Къэзыуగъоижыгъэхэм, ахэр апэу пластинкэхэм атезытхагъэхэм ахэтыгъ. Аш фэдэ пластиинкэхэр джы щылэжхэп, зиунэ къинаагъэхэм ахэр лъяпкь күльтурэм шыши хынчэв альтиях.

культурэм шың хүргүзү алтынх.
Осмэн къытотжэгыг эхэм ашың я 70-рэ ильэсхэм ша-псыгээ фольклорнэ купеу «Моногнациональный Советский Союз» зыфиорэм хэтхэу Москва концерт гэшэгтэйхэнхэр кын-зэрэштагыгэхэр. Къэгъэлъэгъонхэр зэрэклохэрэр гутчээ телевидением кынгъэлдагьо-щыгъэх, цыфыбы яплышигъэх. Ашыгъум хыгушь Шапсыгъэм шың музыкантифымэ шэнэгъэлжыхэм, критикхэм, общественностью анаэ къатырадзи, Шъачэ щыпсэурэ чынпэрыс лъэткыим икултурэ бай нэуа-сэ зыфашыгъагь. Шапсыгъэ орэдхэмрэ мэкъамэхэмрэ цын-фыбэмэ зэхижгэхыгъэхэм ацлэхэр ежь игуалэу кыншыгъэх — Шагудж Мыхьамод, Тыу Сэфэрбий, Кобжь Мыхьамод, Тыу Ганин, Ахынчи, Хисэ

Ахэм ясатыр, къылэжкыыгъэ шыыпкъэу, ежкыри хэтыгъ.

— Музыкантхэр СССР-м икомпозиторхэм иятфэнэрэ Зэфэсээ 1975-рэ ильясын къалэу Гагрэ Ѣыреклокыгъэм рагблалт алжэх.

«Къэгъелэгъон гъэшІэгъо-
ныбэу цыифхэр зэплъыгъэхэм
къаҳэзгъэхэм тэри тащы-
шын» — ыштыгъ Осман

ГъэшІе къыхъэу Осмэн къы-
гъэшІагъэм рыкІэгъожынэу зы
лъэбэкъу ыдзыгъэп. ышІэрэм
ыгуи ыпси хильхъэштыгъ, ары
цыфхэми агу зыкырихъы-
щтыгъэр, шъхъэкІэфагъэ къыз-
кыфашиштыгъэр. Ныбжыр
хэкІуатэми, къызэкІэклонэу
Осмэн щытыгъэп. «Гур кіоды-
мэ, шыр чъэжырэп» — alo
адыгэхэм. КъушхъэчІесхэми а
гущыгъэжыым имехъанэ ясадын-
гъом къышегъэжъагъэу къакІэ-
хъухъэхэрэм агурагъalo. Ар
Осмэн игъэшІе гъогу нафэу
къышигъэлъэгъуагъ.

НЫБЭ Анзор.

Маштам щыухъумэгъэнхэу

Лэжыгъэ хъасэхэр, гъэтлиныгэхэр, техникэр машом щуухьумэгъэнхэм ишыгэхээр зэрагъэцакгэхэрээр Мые��опэ къэлэ администрациаем ыупльэгүй.

Іофтхъабзэм хэлэжьага-
гъэх УФ-м и МЧС и Гъе-
лорышланлэү АР-м щыгээм
Мыскуулажэлэ ыкы Мые-
къопэ районымкээ иот-
дел ипащэү Барцо Рус-
льян, ошэ-дэмышэлэ йофт-
хэмкээ, мэкъумэц хъыз-
мэтымкээ гъялорышланлэ-
хэм яспециалистхэр, нэ-
мыкхэр.

Іоныгъо уахътэм ләжъы-
гъэр машом щуухъум-
гъэныр, мәзхәр, чыгъхәр
куандәхәр, къэгъагъәхәр
зыщагъәттисхъэгъэ чыпіл-
хәм закынтымыштәнүм
лыппльәгъэныр ары пышъ-
рыль шъхъа!еу ялагъэр
Упльәкүнхәм къадыхә-
лыытағъэу, хъасәхәр къа-
күхъагъәх, ләжъыгъэр

зыщаыгъыр, техникер къаплыхъагъэх, машлор къэмыхъуным иштыкілэгъэ шапхъэзхэр зэррагъэцак-харар зэррагъальгъуль

хэрэг зэрэглэхэд бүрв.
Щыклагъэу къыхагъэ-
щыгъэхэр зэрэдагъэзы-
жырым аш фэгээзэгъе
ведомствэхэр льыплээ-
штих

(Тикорр.).

Лъэпкъ шэжьыр, лъэхъаныр

Тыугъоирэ тарихъыр къытфэнэжъы

Адыгэ Республикаем и Лъэпкъ музей шэнгъэмкэ иофишлэ шъхьаїэу, зэльашэрэ археологу Тэу Аслын тарихымрэ лъэхъаным диштэрэ гупшисэхэмрэ афэгъэхъыгъэу гушылгъу тыфэхъу.

— Гъашэр гъэшлэгъонэу гошыгъэ. Сэнхъат къыхэпхыщими, псэупэ зэбгэгъотыщими узыхдэн пльэкъыщир маклэп, — къелуват Адыгэ Республикаем культурэмкэ изаслуженна юфышлэу, адигэ ашугэу Тевцожь Цыгъю ыцлэкэ агъэнэфэгъэ медалыр къызыфагъешшошгъэ Тэу Аслын. — Шылэнтыгъэр псынкэу лъэкъуат. Уимурадхэм уафекъоныр нахь хылтээ зыщихъурэ лъэхъаным лъэпкъ гупшисэхэм узэльякы.

— Сыда апэу гум къинхъэрэ? Утхъаусыхэныр о ушиэнэп.

— Бгээцкээр юфыр жъа-жъэу зэрэлзыкъуатэрэр, зэхахъехэм къашытэтире упчэхэм яджкуапхэр игъом зэрэтымыгъотыхъэрэр апэрэ гумэкыгъохэм ахсэлтытэх.

— Узыгъэгүүхорэ Йофшагъэхэр хэнишыкыиэу къебэкъых.

— Шыкур. Адыгэ Республикаем пытэу ылъэ тэуцуаъ, къэралыгъо гъэпсыкэ илэу мэпсэу. Краснодар краим в нэмьык шъольор Адыгэгер хагъехъажыщтэу къебархэр зэхэтхъижъхэрэп. Гимн, герб, быракъ тилэх.

— Урысыбзэмрэ адигабзэмрэ республикэм икъэралыгъуабзэх.

— Адыгэ Республикаем лъэпкъыб щэпсэу. Ахэр зэгурэох, зэрэлтытэх.

Общественнэ Юфыгъохэр

— Адыгэ Хасэм игъэцэ-кэллю куп ухэм, ДАР-м уринац.

— Хэкужьым къэзгъээжъырэ тильэпкъэгъухэр щылэнтыгъэм хэгъэгъозэгъэнхэм ДАР-р пытэ. Икъыбым къикыжъихэрэм, анахъэу ныбжыкъэхэм, адигабзэр, тарихъыр ягъешлэгъэнхэмкэ зэлукъэгъухэр зэхэтэшэх, цыфгъэшлэгъонхэм альтгэваклэх. Зэпахъэрэ узым тиофишлэн зэпигъэу гъеми, едгъэжъагъэр зэрэлтыкъотэштэм сицыхъ тель.

— КъэлэцЫкыу купэу «Шыгъыжъыем» Йубгъэ-кагъэх, концертхэр зэхшъоцэх.

— Адыгэим инароднэ ар-

тисткэу, художественна пашэу Уджыхуу Марынет, аш иофишлэгъухэр Беданыкъо Замирэ, Даур Жаннэ, Хъэлаштэ Саныет, нэмыкхэм тафэрэз. Адыгабзэклэ къэгущын зымыльэкъыщтыгъэх къэлэцыкъухэр усэхэм къяджэх, яныдэлтфыбзэклэ орэд къало, театрализованна едзыгъухэр къашых.

Мэфэхъаблэ щыпсэурэ Гутлэ Рэмдэни ДАР-м иофишлэнхэм чанэу ахэлажье, шыкъешлухэм зэральхъурэр сигуалэ. Гъонажыкъо Махыр Интернетыр ыгъэфедэзэ, икъыб щылэ тильэпкъэгъухэм алъэлэсэ. Тарихъыр, лъэпкъ къэбархэр къафелуатэх.

Упчэжъэгъу ашы

— Археологиер ишишыиэ-ныгъэ хэпхын пльэкъы-щта?

— Хъау, аш фэдэ упчэ сэрсэрэу зэстыжъирэп. Археологиер сицыхъыгъ, сисенхъяят.

— Механизатор пэртэу Тевцожь районым Йофшагъиэзэ, археоло-логиер удихыхъыгъ.

— Тхъэм зэриоу, юфыр лъякъотаг.

— Уланэ ия 10-рэ Улэ-Иуашхъэу чылэ гүунэм щитым 1982-рэ иль-сым къичахыгъэ лэгъу-нэр Москва къирацы-жын фаеу пльытагъ.

Сыда ар къызыхэкъыгъэр?

— Къокыпээм щыпсэурэ лъэпкъхэм искуствхэмкэ я Къэралыгъо музееу Москва дэтым лэгъупэр ильэс 37-рэ щылагъ. Адыгэ Хасэм еслуи, лъэу тхылъэу ытхыгъэм ишуагъэкэ ар Мыеекуапэ къашэжъыгъ. Лэгъупэр нарт къэбархэм ахэт, адигэмэ яй. Титарихъ чыгуу къыщаагъэлтэгъоныр нахь тэрэз. Мыеекуапэ щылтэгъурэ тарихъ пкыгъогъор адигэхэм ящылэнгъэ щыщ.

— Адыгэим къыщаагъо-тырэ тарихъ пкыгъохъу археологиер енхы-гъэхэмкэ упчэжъэгъу-уашы.

— Тарихъыр нахьшоу зэрэгшэл ашлонгъу — ар дэгъуба?

— Тарихъыр нахьшоу зэрэгшэл ашлонгъу — ар дэгъуба?

— Тарихъыр нахьшоу зэрэгшэл ашлонгъу — ар дэгъуба?

— Зыгъэлсэфын Iхэм, тхылъеджсан Iхэм, нэмыкхэм Лъэпкъ музеим зэхахъэхэр аицэхеэшэх.

— Ныбжыкъэхэр ыушых, уахьтэм ыпэ итхэу мэгупши-сэх. Ахэр бгээгъозэнх фае. Еджапхэм упчэ пшын пчагъэ къашытаты. Зэхахъэхэр тэри еджапэ тфэхъух.

— Тарихъыр, шэн-хабзэхэр...

— Тизэдэгущылэгъухэр ахэмкэ къетгъажьех.

— Адыгэ джэгүкIхэм агу рехыха?

— Сурэтхэмкэ, тхылъхэмкэ къеттуатхэрэм адаклоу, адигэ чынэ етэгъашлэх. Йофишлэпэу «Нанэм» ипашэу Нэгъуцу Аслын чынхэр къытфешых. Лъэпкъ зэфэшхъафхэм тиджэгүкхээр ашлогъэшлэгъоных.

Ядэхъэхэм зыдахынэу шүхъафтын афэтшыгъэ чынхэмкэ мэджэгух.

Адыгэ музыкальнэ йэмэ-псымхээри ятэхъ. Ливан

къикыгъэ къэлэцыкъум чынэр ядэхъ ыхъыгъ, гүннэгъухэр, ныбджэгъухэр джэгүкхэм фи-гъесагъэх.

Титарихъ — тибанингъ

— Археологиер тарихъимрэ язэнхыныгъэхэр щылэнтэхэл щагъэптихэу ольыта?

— Юфшагъэу тиэлэр маклэп, ау уапекэ улпъэштмэ, зыдгээрхъаты хъухэштэп. Улофшэн зэлумыгъэу тарихъыр ууѓоин фае. Хъугъэ-шагъэхэм яшын-къапэ цыфхэм алъыгъэлэсэйн, адигэхэм ятарихъ чыгуу тизэрэштыгъэсүрээн нахьшоу зэрэгшэл ашлонгъу — ар дэгъуба?

тытегущылэнх мэхъэнэ ин ялэсэлтэте.

— МэфэкI зэхахъэхэм уакытегущылэнишио-гъоба?

— Адыгэ къэбым, хъалыжъом, адигэ быракъ, адигэ шыуашэм, адигэмэ я Ильэсийкэ, хэкужьым къэзгъээжъыгъэм и Мафэ, адигэ къуаем, фэхъхаф мэфэкхэм сахэлажье. Мэфэкхэм, юфшабзэхэм республикэм ишишлэх, лъэпкъым итарихъ къауатэ. Сырыфыгъ сизыклох, зэхахъэхэр лъэпкъ шэжьым зэрепхыгъэхэм сэгэгушо.

— Дунээ адигэ фести-валэу Тыркуем щылэнтэхэл щагъэр щылэнтэхэл щагъу-ниэрэп.

— Кайсери къэлэшхом тээзэлэгъэхэм, тышызэлукъагъ. Сыхьати 4-м къыклоц видео къэгэлэгъонхэр згээфедэхээ, тарихъ къэбархэр, тишишлэх, къафэслотагъэх. Ильээ тешлагъэми, къысэдэлгүйхэм ашыщхэр телефонкэ къысфитеох, упчэхэр къысатых.

— Къэралыгъо телера-диокомпаниеу «Адыгэ-им» икъэтныхэм уахэлажье. Темэм икъыхэхин тишигъэшлэгъон.

— Икъыб щылэ тильэпкъэгъэхэм сигүүшлэх, шэжь къэбархэмкэ салтышэй сшоигъу. Псэзыпйт зэлукъэгъухэр ахэр сэлтэйтэх. Гукэ зэхэхсүрээр, сльэгъурээр эсирим къыщисэуатэх. Гум ылъэгъурэр псэм щыщ зэрэхъурэр сиофишлэн къыщизэлтэгъагъо сшоигъу.

— Къэлэгъаджэхэм бэрэ уаюкэлэ. Упчэжъэгъу уашыла?

— Тэхъутэмийкэе районым икэлэгъаджэхэу Хъушт Мирэ, Джарымэ Фатимэ, фэшъхъафхэм яофишлэх, сизылэпашэ. Тарихымкэ рагаджэхэрэм нэрыльэгъу илэпилэгъухэмкэ адэгущылэх, зэгээшэнхэр ашых. Тарихымкэ цыфыр аплы, щылэнтэхэм фагъасэ. Къэлэгъаджэхэр сиучлэжъэгъу, тизэлжэх.

Нартхэм ягупч

— Адыгэхэм лъэпкъ хэсээзлэгъу яагъэр си-дэгъо дгээжээбзэшта?

— Адыгэ Хасэм аш тышытегущылэгъ. Гупчэу зыфайорэр Гьюбэкууа пчыжъяэп, заулэрэ тышылэгъ. Мыйэ Адыгэ Хасэм изэлжээ аш щызэхэтшэшт.

— Ушихъэгъусэу Нуры-етэрэ орлырэ адигэ гуши-Иэжъхэр шиоугъоих. Йо-фыр сидым исыгъя?

— «Адыгэмэ ядышшэ къэгъэхэм» зыфайорэр тарихъ тхылъыр къызыдэсэгъэхэм ылж маклэу дгээфедэрэ гушилэгъэхэм яуѓоин тифжъяагъ, мэфэкхэм яхыллэгъэ шүшлалохэри тэтхых.

— Шыуипишиашъэу Нэф-сэт Тхъаркъуахъохэм янис, Иорданием щэ-псэу. Шыузэлъэлэса?

— Щылэнтэхъэр лъэкъуатэ. Тызэпчайжъэу тэпсэуми, ти-зэкэупчэ, лъэпкъ къэбархэр зэтэгъашэх.

— Гухэлъышиу яагъэр шиуиIэх. Шыумурад-хэр Тхъэм къыжъууд-гъэхъу.

— Тхъауегъэпсэу.

ЕМТЫЛЬ Нурый.

Искусствэр — тибанийгъ

ІЭПЭЛАСЭХЭМ ТЫГЬЭР КЪАФЕПСЫ

Лъэпкъ шлэжьым, адигэ пшыашьэу Сэтэнае афэгъэхыгъэ онлайн зэхахьэм еплыкіэу афыри-Іэм къатегушыгъэ тшоицьоу Адыгэ Республикаем, Іэклыб хэгъэгүхэм ащизэлшээрэ общественне юфышэу Мэфэшшукъо Щангулэ тельэугъ.

— Адыгэхэр итэкухьагъэхэу дунаим щэпсэух. Арэу щитми, зэлтыгъэсыкъэ амалхэр агъефедхээз, яльэпкъ шэн-хабзэхэр къаухумэх, зэгъусэхэу юфтихьа бзэхэм ахэлажьэх, — къелутэ Мэфэшшукъо Щангулэ.

— Щангул, дунаим шукъэ щашгъэзэхэу дышъэ идэний фэгъэхыгъээм егъэжапэлэ фэхъугъээм гукъэ къифэдгъэзэжээ счлоицьоу.

— Нарт пшэшьэ Іэпэласэу Сэтэнае и Мафэ мэхъэнэ ин илэу сэльйтэ. Адыгэ Республикаем культурэмкъэ и Министерстве ригъэжэгъэ юфым республикаем лъэпкъ культурэмкъэ и Гупчэ, музейхэр, тхылъеджапэхэр, общественне организацехэр, еджапэхэр, искусствэм иофышэхэр, нэмийкхери зэфишагъэх.

Мэкъэгъэхэр

— Тыркуем щищхэм макъэ зэрягъэлгъэ шыкъэм тильэлкъэхъэр ыгъэрэзагъэх, «Опсэу» къиуаложы.

— Адыгэ Республикаем культурэмкъэ и Министерстве Интернет нэклубью илэх дышъэ идэным ехылгээх къебархэр щиэзэгъэшагъэх. Тыркубзэкъэ ахэр зэсдээхийгъэх, Интернетим щисилэ нэклубьюмкъэ цыфхэр къебарым щиэгъэбэзагъэх.

— Лъэпкъ Іэпэласэхэм, дэным, бзэнэм, хэдыхыным афэшагъэхэр сидэущтэу къиэгъэштихэрэ?

— Апшъэрэ гъэсэнгъэ зилэхэр, къэлээгъэдэхэр, фольклорым пыльхэр, унэгъэ хъызметэр зезыхъэхэр, фэшхъафхэри ахэхтэй. Мэкъэгъэхъум, зэлтыкъонхэм, пээ зыпьт зэдэгүүшгээхъум яштуагъэхээхээ. Лъэпкъ Іэшлагъэхэм язегъэуухъыжын аужирэ ильсхэм сывылъэу тильэпкъэгъэхэм салокъэ, сэгъэгъуазэх.

Аугъоижых

— Лъэпкъ Іэшлагъэхэм шэфыбэ ахэль.

— Пээрэ лъэхъаным тильэпкъэгъэхэм ашыщгъэхээ пкынгъохуу къытлыгъэсыжыгъэхэр агъэкъэжых, хэхъоныгъэхэр афаших. Тхылхъэхэр, унагъом ишкъиэгъэ пкынгъохэр дышъэ үданэхэмкъэ нахь дахэ ашых. Упкъ идэм, пыаблэм, фэшхъафхэм юф адашэнэйр ашлоншэгъэхъон.

— Щангул, о угу къэкъыжырэ хэдыхынхэм уакытегушигъэмэ тигопэшт.

— Шхъарыхъоным къыфаугуу пшысыгъэ шыкъэхэр гъэшгэгъоных. Шыу къамыщым сянэ «тыжын кэпш» риоштыгъ. Къэтэбэ шуццем хэдыхыгъэхэр, үданэу агъефедштыгъэхэр сышгъупшагъэх.

— Іэшлагъэхэр цыфхэм альгъээсигъэнхэмкъэ зэлукъэхэр зэхашгъэхэ?

— Ахъазым, Иорданием, Тыркуем, Урысъем, Германием, нэмийкхэм я Хасэхэр къэшакло афхъухээз, зэлукъэхъубэ зэдьрягъ. Мэфэкъхэм атефхэу къэгъэлэгъонхэр зэхашэх.

— Къызэрэпшагъэу, адигэхэр зэбгырьдзыгъэхэу мэпсэухэми, яофшагъэхэмкъэ зэлээсэх.

— Тыркуер изакьюо пштэмэ, укызэрэштихъун щил. Адыгэ Хасэхэр къэшакло фэхъухээз, Іэшлагъэу къаугъоижыгъэр бэ мэжух. Шыагъэр, дышъэ идагъэр, дэнльэчыр, үдэнэ дэнльэчхэр, нэмийкхэри лъэпкъ искусствэм хэклигъэхэп.

Хэлэжьагъэхэр рэгушхох

— Республикаем культурэмкъэ и Министерстве онлайн шыкъэм тетэу зэхицэгъэ зэхахъэу адигэ пшэшьэ Іэпэласэу фэгъэхыгъэхэм хэлэжьагъэхэм ацэхэр къетэгъялох.

— Сигуалэу зэкэми яшушлахъэ къыхэзгэшти. Тхъац Шенесер Токъмакъ Анкара щэпсэу. Апшъэрэ гъэсэнгъэ ил, нэбгырабэ ригъеджагъ. Кавказ Хасэ-

хэм яфедерациеу КАФФЕД-м ыццэкъэ Адигеим щыкъорэ мэфэкъхэм, къэгъэлэгъонхэм 2018-рэ илээсүм щегъэжьаагъу ахэлажьэ, щитхъуццэхэр къыфагъэшшошагъэх.

Хъуажь Тижъен Хатам илэшлагъэхэмкъэ Адигеим щашэ, Анкара щиш.

— Беданэкъо Мелэчхъан...

— Ар синэуас, Анкара щищ, Мыеекъуапэ щэпсэу. Беданэкъомэ япхъу, Енэмийкъохэм яныс, ишхъэгъусэр тхаклоу Енэмийко Муулид. Мелэчхъани апшээрэ гъэсэнгъэ ил. Лъэпкъым ехыллэгъэ тхыгъэхэр зидэт булетыр къидигъэкъыгъ, ныбжыкъэхэр егъасэх, дэн-бзэнэм апшагъ.

— Анкара щищхэм хэта джыри къытэлшоштхэр?

— Алхъо Айшэ, Къанкъош Нуран, үтгыжь Дилек лъэпкъ Іэшлагъэхэр ялэх, Адыгэ Хасэм иофонхэм ахэлажьэх.

— Истамбул щищхэри тшогъэшгэгъоных.

— Багларабашы и Адыгэ Хасэ щагъэсагъэх Сасыкъ Жъансэт,

Кучба Эсен, Бекъалды Джулдия, Хъяткъо Тубэ, Тыгъужь Асыет, Нарт Нихъал — лъэпкъ пкыгъохэр ашых, тыжын үданэм дэлажьэх.

— Хэта джыри къахэгъэшштхэр?

— Джыри Истамбул щищхэм сакытегущыгъэ счоигъу. Щыкъ Талихэ, Мэрзэй Афифэ, Гогуа Билге, Алтудоекъо Фундэ, Бъянэ Гамзе, Мамхыгъэ Салихъэ, Гогуа Хаяатэ тыжын үданэм нахь фэшагъэх, ялэпшысэхэр лъэпкъ шэжым эпхыгъэх. Дышъэ идэн тхыпхъэхэр зэхахьэм къашагъэлэлжьох.

— Кайсер и Адыгэ Хасэ хэтхэм яэшлагъэхэри мэфэкъым шитльэгъуэх.

— Бекъалды Саимэ япащэу еджаклохэм загъасэ. Чэтэжь Мухылисэ, Джынэ Сюрея, Тхъоу Тезер, Тхъоу Нестэрэн, Бекъалды Севим, Лакъ Несрин, фэшхъафхэм хэдыхынхэм зафагъасэ, яофшагъэхэр фестивальхэм, мэфэкъхэм къашагъэлэльжьох.

Бгъушэхэм япхъоу, Едиджхэм янисэу Сегвилэ Мыеекъуапэ щэпсэу, илэпээсэнгъэ хэвшыкъиэу хигъэхъуагъ. Къулэ Нурсел, Мэкъуй Жынэпс, фэшхъафхэм хэдыхынхэм апшэхэм яэшлагъэхэр видео техыгъэхэмкъэ къагъэлэгъуагъэх.

— Тизэдэгүүшгээгъэу икъэхэлэпкъ шэжым ехыллэгъэу сида къытапло пшоицьо.

— Республикаем культурэмкъэ и Министерстве, онлайн зэхахьэм хэлэжэгъээ Іэпэласэхэм лъэшэу тафэрэз. Сэтэнае мамыр тигъээ зыкъиэлэгъуээр нахь лъэшэу къытфэнэфынэу, тидунаи гупсэфынэу, къеклошт илээсүм шукъэтизэхэхъануу Тхъэм сельэл.

— Уигухэлэшүүхэр къыбдэхъунхэу пфэтээ.

— Тхъауягъэпсэу.

ЕМТЫЙЛН Нурбый. Сурэтхэм арьтхэр: Іэпэласэхэм яофшагъэхэм ащизхэр.

Зэхэзыщагъэр ыкъи къыдэзыгъэхъэр:

Адыгэ Республикаем лъэпкъ Иофхэмкъэ, Іэклыб къэралхэм ачын-псурэ тильэпкъэгъуэхэм адьрээзэхъэмкъэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкъэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшшигъэр: 385000,

къ. Мыеекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-къэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхъэмкъэ 5-м эмыхъхэрэ ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлхэр, шрифтыр 12-м нахь цыкъунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэкъегъэхъэрэй. E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр: Урысы Федерацием хэутын Иофхэмкъэ, телерадиокъэтынхэмкъэ ыкъи зэлтыгъэсигъэ амалхэмкъэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпэ гъэйорышил, зираушыхъятыгъэхъ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъятырэр ОАО-у

«Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыеекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкъемкъи пчагъэр 4499

Индексхэр П 4326 П 3816

Зак. 1273

Хэутынм узцыкъэхъэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00

Зыщаушихъятырэр уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъялээм игуадзэр

Мэцлиэкъо С. А.

Пшъэдэгъынэу зыхырэ секретарыр

Тхъаркъохъо А. Н.